

(Заканчанне на 3-й стар.)

Сядзіба

Выпуск № 336
Рубрыку вядзе Мікалай ЧАХОЎСКІ
Каб капуста была хрумстка...

Цяпер самая пара для квашэння капусты. Гатаму спрыяе тэмпература, набытая да нуля, і адметная якасць прадукцыі. Капуста выспела, налілася сокам, літаральна разбухла ад пахнутых рэчываў. Рэж як найдабней і кладзі ў бочку. Ёсць бульбачка, будзе капуста, а да не яшчэ і шварка — і зымі нам няма чаго баяцца.

А ці можна выраставаць качаны, якія праймаюць паўмесады на балконе ці ў лямпе? Вядома можна. Але якасць самай прадукцыі будзе ніжэйшай. Справа ў тым, што капуста амаль у любым папашанні аддае вельмі шмат вітамінаў, качан становіцца не такім пругкім, верхняе лісце жаўдзе і скручваецца. У адрозненні ад вельмі шмат вырашчанага качана, Асобныя гаспадары, каб не пакінуць справу, у шклянках дадаюць крынічную ваду ці ваду з калодзежа. У бочцы ці выварыў капусту становіцца даволі «скаваітай». Але гэта (што зробіш?) не той натуральны сок.

Так што капуста трэба як мага хутчэй катвацца, а не трымацца на балконе ці ў лямпе. Сокі качаны, памылкі, далі сцягу вядзе — і адрэзаў пачынае работу. Стужкі які найтанчэй і даўжынёю да 3—5 см. Такую хрумсткую капустку ёсць адна асалода.

Качаны сярэдніх памераў можна выраставаць на насеннай маты. Асаблівае ў тым, што выцягнуць з ямілі трэба ўсё — і самыя сцяблінкі з каранёвым валасніком, крыху атрэсіць ад зямлі і аглядзець. На хрыпцы ніякіх пашкоджэнняў. Карані без прымет захворвання (асабліва кілы).

Сам качан толькі ў сабе мноства нечаканасцяў. Пад лістамі, якія ўтвараюць качан-мачык, шмат пупышак. Каб на будучы год і (а яшчэ на самым сцяблінку) пайшла парасты, качаны трэба стратыфікаваць пры нізкіх (але не мінусявых) тэмпературах. Найлепш гэта адбываецца пры 5—8 градусах цяпла. Працэс доўжыцца больш за сотню дзён. Толькі гэта дае магчымасць тым пупышкам вырасці не лісце, а кветкавыя парасткі.

Перад закладзай на захоўванне з качана-насенніка зняць усе пашкоджаныя лісты, асабліва бліжэй да каранёў, пакінуць толькі два-тры зялёныя. Сам качан не чапаць. Пакласці на паліцы ці падавішчы. У памяшканні суша, але холадна (4—9 градусаў цяпла). Насеннік ўсё час агідаць і выдаляць гнілыя лісты.

Не прануспіце свой «свако»

У Мінску, бадай, самая танная цыбуля. Нават у іншых рэгіёнах — Гомелі, Лідзе, Маладзечна — яе базарная цана вышэйшая. У сталіцы ж выпадае дзі, калі за кілаграм горкай прадукцыі просіць 3-3,5 тысячы рублёў. І прадаюць не толькі з паўднёвых рэгіёнаў Расіі ці Украіны, але і з Кобрынскага, Вілейскага, Слуцкага раёнаў.

А ці можна така цыбуліны вырастаць у якасці свакоў? Былыя аграрыі ў асноўным толькі танную цыбулю і купляюць. У прадаўца заўжды знаходзяцца некалькі кілаграмаў больш дробных асобін. Ніякіх непрыемнасцяў яны не нясуць. Вырасце адна ці дзве-тры вялікія цыбуліны. Стрэлка не будзе, калі вы будзеце захоўваць прадукцыю ў дастаткова сухім і халодным асяроддзі.

Яшчэ адна ўмова наступная: цыбуля павінна быць добра высушанай. Гэта магчыма ў цёплых краях. Так што, калі купіце, пытайцеся, адкуль прывезена прадукцыя. Падыходзяць рэгіёны Сярэдняй Азіі, паўдня Расіі і Украіны, Малдавія. У нас будзе самы танны на сённяшні дзень пасадкавы матэрыял. Зімою кілаграм свакоў будзе каштаваць ці не ў дзесяць разоў больш.

ПЕРАПІСКА З ЧЫТАЧАМІ

І. АРОНАВУ з г. Гродна
Ва ўмовах поўдня і цэнтры вавай валасці можна атрымаць спелыя качаны. Нагадаем, што гэта з паспелым робіць шматлікія дачнікі Гомельскай і Брэсцкай абласцей, паўдня Міншчыны. Аднак гэта зусім не азначае, што, скажам, выцягнуць ці магільнае чапаць асаблівае ў тым, што выцягнуць ад старання дачніка.

Саме вачане — тэмпература. Мінімальныя парог яе — у межах 15 градусаў цяпла. Але найлепшы рост бывае пры 23—28 градусах. Вытрымлівае і спякоту вышэй 30-градуснай адналі. Увогуле рэзультат такога: лепш даць лісты цяпла, а імі і сонцы, чым абдымаць.

Ва ўмовах Беларусі лепш «гадаваць» культуру праз расадку ў цяпличцы ці парніку. Увогуле ўсё як і для агрукі. Нават тэрмін расаднага перыяду аднолькавы — 25—30 дзён. Пры належных умовах праз 50 дзён а моманту ўскодаў кавуны цытуць, а яшчэ праз 30—40 дзён — выспяваюць.

Такім чынам, глады знімаем раней, чым на пачатку (тэж перыяд да 115 дзён) і пазней за агрукі (перыяд 50—55 дзён).

Там будзе, калі тэмпература ўпадзе ніжэй 15 градусаў? Расліна не спыніць сваё развіццё, у ёй пачнуцца працэсы гніення і хвароб. Асабліва цяжка караням, якія, скажам, за тэдняе могуць адмерці амаль напалову. У опытных жас ўмовах яны дастаюць піку да моманту ці ў момант цвіцення. Качаня асобна праймае сваімі «атрэтымі» адзіныя кубічны метр зямлі!

Паліваць культуру толькі цёплай вадой, абавязкова раніцай. У гэты час якая наступная гармонія ва ўзаемадзеянні каранёў і зялёнай часткі. Сцяблінны падзавяжана да шыпелар. Пасля завязвання двух-трох падаў на год.

Хаткі для ружаў і вінаграду
Прырода ў чаканні зымі. Дрэвы сцінулі лісце — жоўта-баравым дымам пад кожным. Так, скажам, яблыні ці грушы зацерагаюць свае карані. А як быць ружам, вінаграду, іншым «цёрпам» культурам? Пра іх зможу пачаць людзі.

Ружы і вінаграду — культуры своеасаблівыя. Яны растуць і растуць. Быццам і няма для іх халадоў. А настане суровая выпрабаванне — гінуць. Цяпер канец кастрычніка, а паглядзіце, які зялёны ружай Вінаграду нават цвіціць. Гэтаму забаванне не пазбегнуць нягдо.

Выратовае «коўдра» нават з плёні. Але найлепш, калі прыгнуць тэяліны карані «ватні» з лісця, саломы, ланіку. Падыдуць і спецыяльныя шалашы.

Выпрабаваны розныя варыянты. Найбольш удалым аказаўся наступны. Вінаграду апускалі з апар, абразалі, знімалі астанаткі

Ці любім мы птушак?
У нас глыбокая восені. Пакоўні і апалі доўгі некалі зялёныя лісточкі. Дрэвы сталі чорна-сумнымі. Туманы і вілігаць. Здаецца, прырода сціхнула, качаючы наступленню халадоў.

І ўсё ж жыццё ў садзе працягваецца. Паглядзіце, які прыгнёты пералітаюць з галінаў на галіны сіні і іншыя птушкі. Усё аглядаюць, правяраюць. Нешта з'яўляецца — і дае. Кароткі ў іх «рабочы» дзень. Ледаць толькі змрок хвалі гусюць, які птушкі на крылы — і знамяціць месцы на чыгале.

Нельгіка сярбам саду. Таму кожнаму дачніку варта дамажыцца «брату меншаму». Каб змайстраваць міні-сталовыя, ачыюць ад смецця птушчыныя домікі. Абавязкова запаліць дзіркі, асабліва ў «дзятку». Вілгачы, акая трыліць у «дзятку», зробіць «хатку» ойрой. Сініч ка я пакіне, бо ў такіх гнілых умовах жыць не можа.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЭЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОВ (намеснік галоўнага рэдактара), Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), С. ШАЦОЎ.

Рэдакцыйны адрас: г. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».

Тэлефоны: 22-0013, 22-0014, 22-0015, 22-0016, 22-0017, 22-0018, 22-0019, 22-0020, 22-0021, 22-0022, 22-0023, 22-0024, 22-0025, 22-0026, 22-0027, 22-0028, 22-0029, 22-0030, 22-0031, 22-0032, 22-0033, 22-0034, 22-0035, 22-0036, 22-0037, 22-0038, 22-0039, 22-0040, 22-0041, 22-0042, 22-0043, 22-0044, 22-0045, 22-0046, 22-0047, 22-0048, 22-0049, 22-0050, 22-0051, 22-0052, 22-0053, 22-0054, 22-0055, 22-0056, 22-0057, 22-0058, 22-0059, 22-0060, 22-0061, 22-0062, 22-0063, 22-0064, 22-0065, 22-0066, 22-0067, 22-0068, 22-0069, 22-0070, 22-0071, 22-0072, 22-0073, 22-0074, 22-0075, 22-0076, 22-0077, 22-0078, 22-0079, 22-0080, 22-0081, 22-0082, 22-0083, 22-0084, 22-0085, 22-0086, 22-0087, 22-0088, 22-0089, 22-0090, 22-0091, 22-0092, 22-0093, 22-0094, 22-0095, 22-0096, 22-0097, 22-0098, 22-0099, 22-0100, 22-0101, 22-0102, 22-0103, 22-0104, 22-0105, 22-0106, 22-0107, 22-0108, 22-0109, 22-0110, 22-0111, 22-0112, 22-0113, 22-0114, 22-0115, 22-0116, 22-0117, 22-0118, 22-0119, 22-0120, 22-0121, 22-0122, 22-0123, 22-0124, 22-0125, 22-0126, 22-0127, 22-0128, 22-0129, 22-0130, 22-0131, 22-0132, 22-0133, 22-0134, 22-0135, 22-0136, 22-0137, 22-0138, 22-0139, 22-0140, 22-0141, 22-0142, 22-0143, 22-0144, 22-0145, 22-0146, 22-0147, 22-0148, 22-0149, 22-0150, 22-0151, 22-0152, 22-0153, 22-0154, 22-0155, 22-0156, 22-0157, 22-0158, 22-0159, 22-0160, 22-0161, 22-0162, 22-0163, 22-0164, 22-0165, 22-0166, 22-0167, 22-0168, 22-0169, 22-0170, 22-0171, 22-0172, 22-0173, 22-0174, 22-0175, 22-0176, 22-0177, 22-0178, 22-0179, 22-0180, 22-0181, 22-0182, 22-0183, 22-0184, 22-0185, 22-0186, 22-0187, 22-0188, 22-0189, 22-0190, 22-0191, 22-0192, 22-0193, 22-0194, 22-0195, 22-0196, 22-0197, 22-0198, 22-0199, 22-0200, 22-0201, 22-0202, 22-0203, 22-0204, 22-0205, 22-0206, 22-0207, 22-0208, 22-0209, 22-0210, 22-0211, 22-0212, 22-0213, 22-0214, 22-0215, 22-0216, 22-0217, 22-0218, 22-0219, 22-0220, 22-0221, 22-0222, 22-0223, 22-0224, 22-0225, 22-0226, 22-0227, 22-0228, 22-0229, 22-0230, 22-0231, 22-0232, 22-0233, 22-0234, 22-0235, 22-0236, 22-0237, 22-0238, 22-0239, 22-0240, 22-0241, 22-0242, 22-0243, 22-0244, 22-0245, 22-0246, 22-0247, 22-0248, 22-0249, 22-0250, 22-0251, 22-0252, 22-0253, 22-0254, 22-0255, 22-0256, 22-0257, 22-0258, 22-0259, 22-0260, 22-0261, 22-0262, 22-0263, 22-0264, 22-0265, 22-0266, 22-0267, 22-0268, 22-0269, 22-0270, 22-0271, 22-0272, 22-0273, 22-0274, 22-0275, 22-0276, 22-0277, 22-0278, 22-0279, 22-0280, 22-0281, 22-0282, 22-0283, 22-0284, 22-0285, 22-0286, 22-0287, 22-0288, 22-0289, 22-0290, 22-0291, 22-0292, 22-0293, 22-0294, 22-0295, 22-0296, 22-0297, 22-0298, 22-0299, 22-0300, 22-0301, 22-0302, 22-0303, 22-0304, 22-0305, 22-0306, 22-0307, 22-0308, 22-0309, 22-0310, 22-0311, 22-0312, 22-0313, 22-0314, 22-0315, 22-0316, 22-0317, 22-0318, 22-0319, 22-0320, 22-0321, 22-0322, 22-0323, 22-0324, 22-0325, 22-0326, 22-0327, 22-0328, 22-0329, 22-0330, 22-0331, 22-0332, 22-0333, 22-0334, 22-0335, 22-0336, 22-0337, 22-0338, 22-0339, 22-0340, 22-0341, 22-0342, 22-0343, 22-0344, 22-0345, 22-0346, 22-0347, 22-0348, 22-0349, 22-0350, 22-0351, 22-0352, 22-0353, 22-0354, 22-0355, 22-0356, 22-0357, 22-0358, 22-0359, 22-0360, 22-0361, 22-0362, 22-0363, 22-0364, 22-0365, 22-0366, 22-0367, 22-0368, 22-0369, 22-0370, 22-0371, 22-0372, 22-0373, 22-0374, 22-0375, 22-0376, 22-0377, 22-0378, 22-0379, 22-0380, 22-0381, 22-0382, 22-0383, 22-0384, 22-0385, 22-0386, 22-0387, 22-0388, 22-0389, 22-0390, 22-0391, 22-0392, 22-0393, 22-0394, 22-0395, 22-0396, 22-0397, 22-0398, 22-0399, 22-0400, 22-0401, 22-0402, 22-0403, 22-0404, 22-0405, 22-0406, 22-0407, 22-0408, 22-0409, 22-0410, 22-0411, 22-0412, 22-0413, 22-0414, 22-0415, 22-0416, 22-0417, 22-0418, 22-0419, 22-0420, 22-0421, 22-0422, 22-0423, 22-0424, 22-0425, 22-0426, 22-0427, 22-0428, 22-0429, 22-0430, 22-0431, 22-0432, 22-0433, 22-0434, 22-0435, 22-0436, 22-0437, 22-0438, 22-0439, 22-0440, 22-0441, 22-0442, 22-0443, 22-0444, 22-0445, 22-0446, 22-0447, 22-0448, 22-0449, 22-0450, 22-0451, 22-0452, 22-0453, 22-0454, 22-0455, 22-0456, 22-0457, 22-0458, 22-0459, 22-0460, 22-0461, 22-0462, 22-0463, 22-0464, 22-0465, 22-0466, 22-0467, 22-0468, 22-0469, 22-0470, 22-0471, 22-0472, 22-0473, 22-0474, 22-0475, 22-0476, 22-0477, 22-0478, 22-0479, 22-0480, 22-0481, 22-0482, 22-0483, 22-0484, 22-0485, 22-0486, 22-0487, 22-0488, 22-0489, 22-0490, 22-0491, 22-0492, 22-0493, 22-0494, 22-0495, 22-0496, 22-0497, 22-0498, 22-0499, 22-0500, 22-0501, 22-0502, 22-0503, 22-0504, 22-0505, 22-0506, 22-0507, 22-0508, 22-0509, 22-0510, 22-0511, 22-0512, 22-0513, 22-0514, 22-0515, 22-0516, 22-0517, 22-0518, 22-0519, 22-0520, 22-0521, 22-0522, 22-0523, 22-0524, 22-0525, 22-0526, 22-0527, 22-0528, 22-0529, 22-0530, 22-0531, 22-0532, 22-0533, 22-0534, 22-0535, 22-0536, 22-0537, 22-0538, 22-0539, 22-0540, 22-0541, 22-0542, 22-0543, 22-0544, 22-0545, 22-0546, 22-0547, 22-0548, 22-0549, 22-0550, 22-0551, 22-0552, 22-0553, 22-0554, 22-0555, 22-0556, 22-0557, 22-0558, 22-0559, 22-0560, 22-0561, 22-0562, 22-0563, 22-0564, 22-0565, 22-0566, 22-0567, 22-0568, 22-0569, 22-0570, 22-0571, 22-0572, 22-0573, 22-0574, 22-0575, 22-0576, 22-0577, 22-0578, 22-0579, 22-0580, 22-0581, 22-0582, 22-0583, 22-0584, 22-0585, 22-0586, 22-0587, 22-0588, 22-0589, 22-0590, 22-0591, 22-0592, 22-0593, 22-0594, 22-0595, 22-0596, 22-0597, 22-0598, 22-0599, 22-0600, 22-0601, 22-0602, 22-0603, 22-0604, 22-0605, 22-0606, 22-0607, 22-0608, 22-0609, 22-0610, 22-0611, 22-0612, 22-0613, 22-0614, 22-0615, 22-0616, 22-0617, 22-0618, 22-0619, 22-0620, 22-0621, 22-0622, 22-0623, 22-0624, 22-0625, 22-0626, 22-0627, 22-0628, 22-0629, 22-0630, 22-0631, 22-0632, 22-0633, 22-0634, 22-0635, 22-0636, 22-0637, 22-0638, 22-0639, 22-0640, 22-0641, 22-0642, 22-0643, 22-0644, 22-0645, 22-0646, 22-0647, 22-0648, 22-0649, 22-0650, 22-0651, 22-0652, 22-0653, 22-0654, 22-0655, 22-0656, 22-0657, 22-0658, 22-0659, 22-0660, 22-0661, 22-0662, 22-0663, 22-0664, 22-0665, 22-0666, 22-0667, 22-0668, 22-0669, 22-0670, 22-0671, 22-0672, 22-0673, 22-0674, 22-0675, 22-0676, 22-0677, 22-0678, 22-0679, 22-0680, 22-0681, 22-0682, 22-0683, 22-0684, 22-0685, 22-0686, 22-0687, 22-0688, 22-0689, 22-0690, 22-0691, 22-0692, 22-0693, 22-0694, 22-0695, 22-0696, 22-0697, 22-0698, 22-0699, 22-0700, 22-0701, 22-0702, 22-0703, 22-0704, 22-0705, 22-0706, 22-0707, 22-0708, 22-0709, 22-0710, 22-0711, 22-0712, 22-0713, 22-0714, 22-0715, 22-0716, 22-0717, 22-0718, 22-0719, 22-0720, 22-0721, 22-0722, 22-0723, 22-0724, 22-0725, 22-0726, 22-0727, 22-0728, 22-0729, 22-0730, 22-0731, 22-0732, 22-0733, 22-0734, 22-0735, 22-0736, 22-0737, 22-0738, 22-0739, 22-0740, 22-0741, 22-0742, 22-0743, 22-0744, 22-0745, 22-0746, 22-0747, 22-0748, 22-0749, 22-0750, 22-0751, 22-0752, 22-0753, 22-0754, 22-0755, 22-0756, 22-0757, 22-0758, 22-0759, 22-0760, 22-0761, 22-0762, 22-0763, 22-0764, 22-0765, 22-0766, 22-0767, 22-0768, 22-0769, 22-0770, 22-0771, 22-0772, 22-0773, 22-0774, 22-0775, 22-0776, 22-0777, 22-0778, 22-0779, 22-0780, 22-0781, 22-0782, 22-0783, 22-0784, 22-0785, 22-0786, 22-0787, 22-0788, 22-0789, 22-0790, 22-0791, 22-0792, 22-0793, 22-0794, 22-0795, 22-0796, 22-0797, 22-0798, 22-0799, 22-0800, 22-0801, 22-0802, 22-0803, 22-0804, 22-0805, 22-0806, 22-0807, 22-0808, 22-0809, 22-0810, 22-0811, 22-0812, 22-0813, 22-0814, 22-0815, 22-0816, 22-0817, 22-0818, 22-0819, 22-0820, 22-0821, 22-0822, 22-0823, 22-0824, 22-0825, 22-0826, 22-0827, 22-0828, 22-0829, 22-0830, 22-0831, 22-0832, 22-0833, 22-0834, 22-0835, 22-0836, 22-0837, 22-0838, 22-0839, 22-0840, 22-0841, 22-0842, 22-0843, 22-0844, 22-0845, 22-0846, 22-0847, 22-0848, 22-0849, 22-0850, 22-0851, 22-0852, 22-0853, 22-0854, 22-0855, 22-0856, 22-0857, 22-0858, 22-0859, 22-0860, 22-0861, 22-0862, 22-0863, 22-0864, 22-0865, 22-0866, 22-0867, 22-0868, 22-0869, 22-0870, 22-0871, 22-0872, 22-0873, 22-0874, 22-0875, 22-0876, 22-0877, 22-0878, 22-0879, 22-0880, 22-0881, 22-0882, 22-0883, 22-0884, 22-0885, 22-0886, 22-0887, 22-0888, 22-0889, 22-0890, 22-0891, 22-0892, 22-0893, 22-0894, 22-0895, 22-0896, 22-0897, 22-0898, 22-0899, 22-0900, 22-0901, 22-0902, 22-0903, 22-0904, 22-0905, 22-0906, 22-0907, 22-0908, 22-0909, 22-0910, 22-0911, 22-0912, 22-0913, 22-0914, 22-0915, 22-0916, 22-0917, 22-0918, 22-0919, 22-0920, 22-0921, 22-0922, 22-0923, 22-0924, 22-0925, 22-0926, 22-0927, 22-0928, 22-0929, 22-0930, 22-0931, 22-0932, 22-0933, 22-0934, 22-0935, 22-0936, 22-0937, 22-0938, 22-0939, 22-0940, 22-0941, 22-0942, 22-0943, 22-0944, 22-0945, 22-0